

Projekt je realizovaný vďaka podpore:

15. apríl 2011

TLAČOVÁ SPRÁVA

Výsledky Hodnotenia samosprávnych opatrení (HSO) v regiónoch SR za obdobie 1. štvrťroka 2011

Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), prináša výsledky projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HSO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločností Colliers International, spol. s r.o., Municipalia, a.s. a Slovnaft, a.s.

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením za obdobie **január až marec 2011** sa stalo **spustenie živého vysielania rokovaní trnavského mestského zastupiteľstva na internete**. Opatrenie umožňuje priamu kontrolu verejnosti nad prácou zastupiteľstva prostredníctvom živého vysielania na internete. To v kombinácii s ostatnými opatreniami zvyšuje transparentnosť v činnosti trnavskej samosprávy.

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:

(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

Hodnotenie samosprávnych opatrení	Rating
za obdobie: január – marec 2010	[300, -300]
1. Rokovania trnavského zastupiteľstva sa vysielajú naživo na internetovej stránke mesta	170
2. Prešov zverejnil na internete digitálnu mapu mesta	158
3. Prešovský samosprávny kraj podporí rómskych stredoškolákov motivačným štipendiom	95

4. Nové vedenie Liptovského Mikuláša zorganizovalo anketu o šetrení	94
5. V Košiciach už o prijatí do zariadení sociálnych služieb nerozhodujú ich riaditelia	78
6. Nový primátor Banskej Bystrice vymenoval za prednostu MÚ svojho volebného sponzora	-30
7. Platy niektorých starostov a primátorov sú vyššie ako má premiérka vlády SR	-107
8. Starostovi Starej Lesnej navrhla odmeny jeho manželka	-124
9. Považská Bystrica obmedzila prístup verejnosti na zasadnutiach komisií	-139

Druhým najúspešnejším samosprávnym opatrením sa stalo **zverejnenie digitálnej mapy mesta Prešov na internete**.

Ako tretie najúspešnejšie opatrenie prvého štvrťroka 2011 bolo vyhodnotené opatrenie **Prešovského samosprávneho kraja, ktoré sa rozhodlo podporovať rómskych stredoškolákov v kraji motivačným štipendiom**.

Najmenej prínosným opatrením sa stalo konanie mesta **Považská Bystrica, ktoré rozhodlo, že obmedzí prístup verejnosti na zasadnutiach komisií mestského zastupiteľstva**. Stalo sa tak napriek tomu, že ho k tomu nenúti žiadna legislatíva a napriek tomu, že doteraz bola Považská Bystrica hodnotená ako otvorená samospráva.

----- Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Rokovania trnavského zastupiteľstva sa vysielajú naživo na internetovej stránke mesta

Februárové rokovanie mestského zastupiteľstva v Trnave bolo odvysielané po prvý raz naživo na oficiálnej internetovej stránke mesta www.trnava.sk. Podľa vyjadrení predstaviteľov radnice živé prenosy budú na internete pokračovať aj v budúcnosti.

Prvé vysielanie bolo skúšobné, preto radnica svoj zámer veľmi nepropagovala, hoci všetko bolo po technickej stránke pripravené. A hoci sa živé prenosy zo zastupiteľstva dajú vyselať aj prostredníctvom miestnej mestskej televízie, radnica dala napokon prednosť internetu, najmä kvôli väčšiemu dosahu na obyvateľov mesta. Trnavský primátor prenášanie rokovaní poslancov prostredníctvom živého vysielania cez internet víta a myslí si, že je pre mesto užitočné, ak sa aj takýmto spôsobom vytvára tlak na samosprávu, ktorý ju následne núti „správať sa adekvátnym spôsobom“.

Komentár

Hodnotiaca komisia vysoko ohodnotila snahu trnavskej samosprávy o čo najväčšiu priamu informovanosť občanov o práci zastupiteľstva. Ocenila, že spolu s možnosťou pozrieť si záznamy z rokovaní zastupiteľstva aj mimo priameho prenosu na internete trnavská samospráva ponúka občanom novú kvalitu, čo sa týka možnosti získavať informácie o práci predstaviteľov mesta.

Kladne ohodnotil opatrenie aj **Antonín Eliáš**, šéfredaktor časopisu *Obec a finance* (Česká republika). Priamy prenos zo zasadnutia zastupiteľstva je podľa

neho významným krokom k informovaniu verejnosti, ktorá tak má možnosť vytvoriť si názor na konanie svojich volených zástupcov. Je to však iba jeden z krokov. Za omnoho podstatnejšie považuje napríklad zverejňovanie prerokovávaných materiálov a hlavne prehľad o hlasovaniach poslancov, lebo až po zverejnení všetkých týchto informácií si môže občan vytvoriť ucelený názor o práci samosprávy.

Rovnako aj podľa **Bohumila Olacha**, šéfredaktora Obecných novín ide o dobré opatrenie, ktorého význam bude rásť s pribúdajúcimi rokmi (a ľuďmi využívajúcimi internet). Nie si je síce istý, či internetové vysielanie je účinnejšie ako televízne, pretože rad ľudí – najmä zo strednej a staršej generácie – nesleduje takéto veci na internete. Preto je podľa jeho názoru ešte lepšia kombinácia oboch spôsobov, pričom je potrebné, aby boli zasadania aj reprízované, lebo nemá každý čas práve vtedy, keď zasadá trnavské zastupiteľstvo.

2. Prešov zverejnil na internete digitálnu mapu mesta

Mesto Prešov sprístupnilo bežným užívateľom bezplatne geografický informačný systém mesta. Dostať sa naň dá cez internetovú stránku mesta. Na digitálnej mape vidieť parcely v majetku mesta, katastrálne mapy, miesta na kosenie, mapu investícií, pribúdajúce stavebné objekty a ďalšie. Inými slovami, mapa digitálne poskytuje podobné informácie ako kataster. Občania prostredníctvom mapy tiež môžu lokalizovať problémové miesta (napríklad nevykosené plochy, čierne stavby, miesta priestupkov a podobne) a odoslať podnet na mestský úrad.

Základom systému sú kvalitné letecké snímky - ortofotomapy. Mesto Prešov systém využíva od roku 2009 a v súčasnosti sa naň môžu napojiť už aj občania. V rámci samosprávy bolo na prácu so systémom vyškolených sto pracovníkov, hlavne z odborov správy mestského majetku, hlavného architekta, strategického rozvoja, stavebného úradu a mestskej polície.

Dnešná podoba digitálnej mapy nie je konečná. Neskôr na nej má pribudnúť ďalšia pasportizácia pozemkov, nové budovy, rozmiestnenia kamier či protipovodňové mapy a ďalšie informácie, ktoré sa časom ukážu ako užitočné.

Komentár

Opatrenie bolo hodnotiacimi odborníkmi prijaté mimoriadne pozitívne, pretože systémy GIS majú pomerne vysoký potenciál využitia a v samosprávach by sa mohli stať nástrojom pre lepšie rozhodovanie a manažment.

Za dobré ho považuje aj **Vladimír Benč**, analytik Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Prešov. Zároveň je však podľa neho škoda, že mesto nerozširuje aktivity v tejto oblasti aj napr. odbornou i laickou debatou o urbánnom rozvoji mesta a ďalšími možnými opatreniami. Bohužiaľ, územný rozvoj v meste je jednou z najslabších oblastí a ani toto pozitívne opatrenie zatiaľ jeho názor na túto oblasť mestskej politiky nezmení.

3. Prešovský samosprávny kraj podporí rómskych stredoškolákov motivačným štipendiom

Rómskych študentov, ktorí navštevujú stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja, chce kraj motivovať mimoriadnym štipendiom. Cieľom je udržať študentov na škole a pomôcť im zmaturovať. Prax totiž ukázala, že rómski žiaci masívne odchádzajú zo stredných

škôl po prvom ročníku, kedy im končí povinná školská dochádzka. Pre Rómov je výhodnejšie, aby ich deti nechodili do školy, lebo tak môžu poberať sociálne dávky a nemusia míňať peniaze na cestovné, oblečenie a ďalšie náklady študenta.

Žiaci budú dostávať motivačné štipendium v závislosti od sociálnej situácie v rodine, získaného prospechu a dochádzky. Zásadou bude - čím vyšší ročník, tým vyššie štipendium. Cieľom je, aby Rómovia chodili ďalej do školy a ukončili ju maturitou. Župa má na svojich školách celkom 35 674 žiakov, z toho je 1 058 Rómov. Projekt bude zameraný hlavne na maturitné odbory, na ktorých študuje asi 115 Rómov.

Komentár

Prevažná väčšina členov hodnotiacej komisie predmetné opatrenie ocenila kladne. Nazdávajú sa, že hoci ide o tzv. pozitívnu diskrimináciu, treba ho podporiť, lebo každé zmysluplné opatrenie smerujúce na zvýšenie vedomostného a životného pozdvihnutia mladých Rómov na Slovensku je dôležité.

Aj podľa názoru **Vladimíra Benča** ide o veľmi pozitívne opatrenie, aj keď napr. prináša rasovo diskriminačný prístup, a preto je zvedavý, aké budú reakcie rôznych ľudsko-právnych organizácií. Osobne si však myslí, že ak chceme riešiť rómsky problém, musíme ho priamo pomenovať, riešiť ho adresne a predovšetkým komplexne-prierezovo a ideálne so synergickým príspevkom zúčastnených inštitúcií na národnej i miestnej úrovni. Verí preto, že to nie je na dlhé roky jediné opatrenie PSK a dúfa, že PSK sa aktívnejšie zapojí do aktuálnej pripravovanej reformy riešenia rómskej problematiky na štátnej úrovni, ktorá, ako dúfa, prinesie dlhodobú, koncepčnú a systémovú zmenu prístupu k riešeniu rómskej problematiky.

Jedným z hodnotiacich, ktorí predmetné opatrenie vnímajú skôr negatívne je aj **Martin Šuster**, ekonóm Národnej banky Slovenska, podľa ktorého je pridelenie štipendií, či akýchkoľvek výhod podľa rasy, či národnosti diskriminačné a protiústavné. Slovenská ústava zakazuje negatívnu aj pozitívnu diskrimináciu. (čl. 12 Ústavy: ... bez ohľadu na rasu, farbu pleti, jazyk ... príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine ... Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.) Preto by podľa jeho názoru správne malo byť štipendium nastavené iba podľa sociálnych a prospechových kritérií, pričom by malo byť prístupné všetkým študentom bez ohľadu na to, či sú Rómovia alebo nie (pritom ak by medzi sociálne kritériá patrilo, že obaja rodičia sú nezamestnaní a poberajú sociálne dávky, tak by asi kritériá nakoniec plnili najmä rómski žiaci). Tiež nerozumie, prečo Prešovský kraj v spolupráci s úradmi práce nevyužil v prvom rade iné motivačné mechanizmy. Napr. študenti, čo prestanú chodiť do školy už nie sú nezaopatrenými deťmi a ich rodičia by mali stratiť nárok na detské prídavky.

4. Nové vedenie Liptovského Mikuláša zorganizovalo anketu o šetrení

Radnica v Liptovskom Mikuláši požiadala prostredníctvom ankety obyvateľov mesta o radu, kde by mala šetriť. Dôvodom tohto neobvyklého postupu mesta je podľa nového primátora katastrofálny stav mestských financií zdedený z predchádzajúceho obdobia. Podľa primátora sa nové vedenie mesta snažilo rôznymi opatreniami rozpočet zrealizovať, v rozpočte im však stále údajne chýba viac ako 800-tisíc eur.

Radnica sa preto prostredníctvom anketových lístkov snažila získať od obyvateľov radu, v ktorých oblastiach by sa malo šetriť ešte viac. Anketa ponúkla päť oblastí, z ktorých si mohli občania vybrať tri a zoradiť ich podľa vlastného uváženia. Občania však mohli pripojiť aj vlastné návrhy, ktoré neboli obsiahnuté v anketovom lístku.

Najviac občanov sa v ankete vyslovilo za zníženie počtu zamestnancov mestského úradu a organizácií mesta, ďalším opatrením v poradí bolo zvýšenie vstupného na športové a kultúrne podujatia, zvýšenie poplatkov za využívanie športovísk, zvýšenie cestovného v mestskej autobusovej doprave a napokon zvýšenie poplatkov za využívanie školských zariadení (základné a materské školy, ZUS, centrá voľného času a pod.). Z iných oblastí občania navrhli šetrenie na verejnom osvetlení, alebo zvýšenie poplatku za znečisťovanie ovzdušia. Do ankety sa zapojilo spolu 190 občanov prostredníctvom kupónu a internetu.

Mesto vyhodnotilo návrhy občanov v ankete ako podnetné a súhlasné s názorom vedenia mesta. To medzitým už aj niektoré stihlo uviesť do praxe, ako napr. zníženie počtu zamestnancov úradu a mestských organizácií, či úpravu cien za využívanie športovísk.

Komentár

Opatrenie bolo prevažnou väčšinou členov hodnotiacej komisie vnímané kladne, ako jeden z nástrojov priamej demokracie. Zavádzanie takýchto nástrojov na komunálnej úrovni, hoci iba s poradným účinkom, pomáha aktivizovať verejnosť a zapájať ju do riešenia vecí verejných.

Súhlasný postoj s opatrením vyjadril aj **Ján Buček**, vysokoškolský pedagóg z Prírodovedeckej fakulty UK, Katedry humánnej geografie a demogeografie. Myslí si, že komunikovať s občanmi, miestnou verejnosťou aj touto formou je prospešné. Samospráva, ktorá sa pýta občanov na ich názor aj medzi voľbami, viac napĺňa podstatu samosprávnej demokracie. Hoci takéto prieskumy bývajú často málo reprezentatívne, môžu podporiť určité riešenia. Je to šanca na vytvorenie väčšieho súhlasu s politikou samosprávy.

Naopak, nesúhlasný postoj vyjadrila **Silvia Ručínska**, odborná asistentka na Fakulte verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Podľa jej názoru sa od starostov alebo primátorov očakáva, že pri preberaní funkcie sú informovaní o stave financií v obci alebo meste a zároveň že sa o tieto informácie zaujímali nielen pri preberaní funkcie, ale aj v čase, keď sa o samotnú funkciu ešte len uchádzali. Preto je vhodné, aby vedenie mesta samo ponúklo riešenia a nehľadalo ich populisticky anketou.

5. V Košiciach už o prijatí do zariadení sociálnych služieb nerozhodujú ich riaditelia

Mesto Košice odobralo riaditeľom zariadení sociálnych služieb kompetenciu rozhodnúť o prijatí občana mimo poradia. V minulosti riaditelia túto možnosť mali a aj ju využívali. Po novom môže o výnimke a prijatí do sociálneho zariadenia mimo poradia rozhodnúť len mestská odborná komisia vedená námestníčkou primátora mesta.

Opatrením sa mesto snaží zabezpečiť transparentnosť pri prijímaní do zariadení sociálnych služieb a predísť novej korupcii a snahám o neodôvodnené uprednostnenie niektorých žiadateľov. Nové vedenie mesta deklaruje, že považuje za neprípustné, aby sa opakovali prípady zneužívania právomocí o prednostnom prijatí občana zo strany niektorých riaditeľov sociálnych zariadení,

ktoré sa mali stať v nedávnej minulosti. V jednom zo zariadení malo dôjsť k prípadu, že riaditeľ domova dôchodcov výhodne odkúpil rodinný dom od dôchodcov, manželského páru, ktorých vzápätí prednostne prijal do zariadenia.

Komentár

Respondenti označili opatrenie za prínosné, také, ktoré zvýši transparentnosť rozhodovania, pretože sa rozšíri počet ľudí, ktorí budú o umiestnení rozhodovať a budú pod väčšou kontrolou verejnosti. Viacerí však poukázali na to, že viac by pomohlo vytvorenie jasného a prehľadného systému kritérií, na základe ktorých by sa žiadosti posudzovali.

Súhlasný postoj k opatreniu vyjadril aj **Jozef Čavojec**, redaktor denníka SME. Nie si je istý, či pomôže, že rozhodovať bude komisia, ale je fakt, že koncentrácia rozhodovacej právomoci v rukách jedného človeka podporuje korupčné správanie. Preto bude podľa neho dôležité, ako efektívna bude komisia.

Podľa názoru **Dušana Slobodu**, analytika Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, Bratislava, klientelizmus a korupcia súvisiace s uprednostňovaním prijímania klientov do verejných sociálnych zariadení ukazujú, ako málo mentálnych a systémových zmien sa v niektorých oblastiach udialo od pádu komunizmu. Opatrenie, ktorým sa odobrala riaditeľom zariadení sociálnych služieb kompetencia rozhodnúť o prijatí občana mimo poradia, je podľa neho síce správnu, ale len drobnou zmenou.

V systéme poskytovania sociálnych služieb pre občanov stále chýba dostatočná konkurencia, ktorá bola navyše v ostatných rokoch ešte viac „udupaná“ novelou zákona o sociálnych službách, ktorou Ficova vláda de facto znemožnila ľuďom slobodný výber poskytovateľa služieb, keďže nútene preferovaný bol verejný sektor. Hoci ústavný súd sa minulý rok neskoro ale predsa vyjadril o „poštátnení“ poskytovania sociálnych služieb Ficovou vládou ako o protiústavnom, ani návrat do stavu pred Fica nemožno považovať za výhru pre občana.

Kým bude systém zákonne nastavený tak, že obec či vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a na základe výberu poskytovateľa sociálnej služby touto fyzickou osobou, poskytne sociálnu službu alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u poskytovateľa sociálnej služby, bude dochádzať ku konfliktom záujmov (samospráva je sprostredkovateľom služby a zároveň jedným z poskytovateľov služby) a preferovaniu verejných poskytovateľov, nedostatočnej a nie dostatočne voľnej konkurencie a z toho vyplývajúceho priestoru pre uprednostňovanie vybraných klientov prostredníctvom používania korupcie a klientelizmu.

6. Nový primátor Banskej Bystrice vymenoval za prednostu MÚ svojho volebného sponzora

Nový primátor Banskej Bystrice vymenoval do funkcie prednostu Mestského úradu sponzora svojej volebnej kampane. Ten sa ešte v priebehu kampane verejne priznal k sponzorstvu vtedy ešte len kandidáta na primátora.

Kritici obviňujú nového primátora z politického klientelizmu. Hovoria, že ide o nedodržanie predvolebného sľubu, v ktorom sa primátor zaviazal k transparentnosti. Tiež tvrdia, že mesto bude z pozície prednostu riadiť sponzor - podnikateľ a nie samotný primátor a tiež, že post prednostu mal byť obsadený cez výberové konanie.

Na kritiku reagoval primátor tvrdením, že nový prednosta je človek, ktorý preukázal manažérske schopnosti a má jeho absolútnu dôveru. Poukázal na fakt, že to, kto sponzoroval jeho kampaň, bolo verejnosti komunikované už od jej začiatku. Samotný prednosta k svojmu vymenovaniu uviedol, že za financovanie kampane neočakával ani neočakáva žiadny osobný protekčný profit, ide mu o "projekt" zlepšenia fungovania mesta, v ktorom žije". Neskôr takisto zverejnil, že kampaň ho stála zhruba 33-tisíc eur.

Zákon nehovorí o tom, že sa pozícia prednostu obsadzuje výberovým konaním. S výnimkou Jána Kráľika žiadny z doterajších primátorov Banskej Bystrice neobsadzoval funkciu prednostu výberovým konaním.

Komentár

Opatrenie bolo respondentmi hodnotené nejednoznačne, pričom mierne prevážil názor kritikov, ktorí v ňom vidia konflikt záujmov a nedôveryhodný krok, pretože málokto nebude veriť tomu, že sa nejedná o protislužbu za sponzorovanie kampane.

Medzi kritikov opatrenia patrí aj **Martin Šuster**, podľa ktorého v tomto prípade je jasný konflikt záujmov. Aj keď primátor možno transparentne komunikoval, kto boli jeho sponzori, voliči určite nepredpokladali, že neskôr sponzori dostanú dôležité riadiace miesta na mestskom úrade. Na druhej strane, nie si je istý, že je nevyhnutné vyberať prednostu vo výberovom konaní. Prednosta by mal implementovať primátorovu víziu rozvoja mesta, stotožniť sa s ňou a mať primátorovu dôveru. Tieto veci sa vo výberovom konaní nedajú hodnotiť.

Odišné stanovisko prezentoval **Dušan Sloboda**, ktorý je presvedčený, že štátnu správu a samosprávu treba čo najviac otvoriť ľuďom, ktorí majú skúsenosti z „reálneho sveta“ a vidia svet i inak než len od úradníckeho stola. Myslí si, že treba dosiahnuť flexibilnú a otvorenú štátnu a „verejnú“ službu, v ktorej si zvolení zástupcovia štátu a samosprávy budú mať možnosť slobodne vybrať ľudí, ktorí budú spolu s nimi plniť ich program a niesť aj plnú zodpovednosť, pričom „pobyť“ vo funkciách by mal byť vopred jasne ohraničený na dané volebné obdobie a nie na doživotné úradníčenie. Preto v spôsobe menovania prednostu úradu banskobystričským primátorom nevidí problém. Rovnako nevidí problém v osobe menovaného prednostu, ktorý bol už počas volebnej kampane verejne známym neanonymným finančným i nefinančným podporovateľom primátora, ktorý ho do funkcie vymenoval. Je to transparentné, a dá sa preto predpokladať, že každý krok prednostu a primátora bude oponentmi od začiatku ostro sledovaný a každý prípadný „prešľap“ hlasno vykričaný, čo je v poriadku.

Považoval by však za vhodné, aby sa uvažovalo o takej zákonnej úprave, aby kandidáti na primátorov otvorene kandidovali do funkcií spolu so svojimi kandidátmi na prednostov úradov. Prednostovia úradov by zároveň mohli plniť úlohu zástupcu primátora. Dnešný stav, keď zástupcom primátora je jeden poslanec (či vo väčších mestách dokonca dvaja poslanci), pokladá za nevhodný. Zrejme by málokto pokladal za normálne, ak by na úrovni centrálnej vlády existoval analogický model, teda že by poslanec Národnej rady SR mohol plniť zároveň funkciu podpredsedu vlády SR. Nie je to našťastie ani možné, keďže nezlučiteľnosť súčasného uplatňovania si oboch týchto funkcií je stanovená v Ústave SR.

7. Platy niektorých starostov a primátorov sú vyššie ako má premiérka vlády SR

Starostovia mestských častí Staré Mesto v Bratislave a Košiciach sa stali platovými rekordérmi spomedzi komunálnych funkcionárov, a to nielen vo svojich mestách. Ľubomír Grega s platom 4 063€ a pôvodne aj Tatiana Rosová s platom 4 780 € (ktorý si neskôr po kritike médií nechala znížiť) predbehli nielen starostov ostatných mestských častí týchto miest, primátorov oboch miest Milana Ftáčnika (4 741€) a Richarda Rašiho (2964 €), ale dokonca napríklad aj premiérku vlády SR (3 758€ základný plat vrátane príplatku). Tretím do partie komunálnych platových rekordérov je primátor Nitry s platom 4 744€.

Na vec panuje rozdielny pohľad. Podľa jedných ide o neadekvátny príjem, najmä ak sa porovná zodpovednosť v kompetenciách premiérky a uvedených starostov, či primátora, ktorí majú v mnohých oblastiach len minimálne kompetencie a mnohé nemajú vôbec. Podľa druhých, sú títo komunálni politici priamo volení zástupcovia občanov, ktorí keď s týmito platmi nebudú stotožnení, v najbližších voľbách ich nezvolia.

Starostovia a primátori si výšku svojich plátov neurčujú sami. Základný plat im vyplýva zo zákona a je súčinom priemernej mzdy za predchádzajúci rok a koeficientu, ktorý poslanci NR SR určili na základe počtu obyvateľov obce. Plat môžu miestni poslanci potom navýšiť až na dvojnásobok.

Komentár

Opatrenie ohodnotili respondenti prevažne negatívne, a to najmä z dôvodu nelogickosti nastavenia rovnováhy v platových pomeroch vo verejnej správe.

Jiří Životský, starosta obce Sokolnice (Česká republika) vyjadril k opatreniu nesúhlasný postoj. Uviedol, že napríklad v ČR určuje odmenu pre starostov a primátorov vláda svojím nariadením a nikto, vrátane poslancov zastupiteľstiev to nemôže zmeniť. Poukázal na zaujímavý fakt, že platy v opatrení uvádzaných starostov sú výrazne vyššie než napríklad plat primátora Prahy či hajtmána najväčšieho kraja v ČR.

Nesúhlasný postoj k opatreniu vyjadril aj **Juraj Nemec**, profesor na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorý plne súhlasí s reakciou vlády, ktorá v tomto smere legislatívne zasiahla. V slovenskej verejnej správe podľa neho prakticky úplne absentujú princípy zodpovednosti, miestne samosprávy nehospodária v prospech občanov, ale zvolených funkcionárov.

Opačný názor vyslovil **Bohumil Olach**, ktorý si myslí, že to, že nejaký primátor, ktorý je pod každodenným tlakom občanov, zarobí viac ako predseda vlády, nie je z princípu žiadna chyba, lebo primátor je priamo zvolený voličmi, kým premiérka je nominantka politickej strany, či koalície. Okrem toho primátor je zo zákona aj osobne zodpovedný za to, čo urobí a podpíše, dokonca môže byť za to aj trestne stíhaný, kým premiérka nie. Podobne, bez nepolitickej zodpovednosti fungujú aj poslanci (od NR SR po obecné zastupiteľstvo), pričom politická zodpovednosť je o ničom. Rozhodujúce podľa B. Olacha je, že samospráva sa sama spravuje a zhora by sa malo čo najmenej zasahovať do jej samosprávnosti – vrátane cestou zákonov.

8. Starostovi Starej Lesnej navrhla odmeny jeho manželka

Starostovi Starej Lesnej navrhla udeľovať pravidelnú mesačnú odmenu jeho vlastná manželka, poslankyňa miestneho zastupiteľstva. Rovnako navrhla aj výšku tejto odmeny, ktorá činí 30 percent zo základného platu starostu.

Poslankyňa a manželka starostu v tom probléme nevidí, rovnaký názor má aj samotný starosta. Tvrdia, že manželka starostu má ako poslankyňa právo rozhodovať za voličov o nakladaní s verejnými zdrojmi tak, ako každý iný poslanec.

Opatrenie je z hľadiska zákona v poriadku. Jeho oponenti však argumentujú, že v morálnej rovine ide o kontroverzné konanie. Myslia si, že poslankyňa, ako priama príbuzná starostu odmenu navrhovať nemá, aj keď je na to podľa zákona oprávnená.

Komentár

Opatrenie bolo prijaté odborníkmi z hodnotiacej komisie výrazne negatívne. Napriek tomu, že postup manželky starostu je zákonný, hodnotiaci ho považujú napriek tomu za neetický a nemorálny.

Podľa názoru **Róberta Kičinu**, riaditeľa Podnikateľskej aliancie Slovenska ide o učebnicový príklad konfliktu záujmov. Taká je však platná legislatíva, čo poukazuje na potrebu, aby pravidlá pre odmeňovanie primátorov a starostov boli čo najskôr sprísnené. Ani to však nie je stopercentná záruka nápravy, lebo zákon nemôže predvídať všetky situácie, ktoré môžu nastať. Preto by podľa neho bolo vhodné, ak by si samosprávy stanovili aj neformálne, etické pravidlá, ktoré by následne dodržiavali.

Podľa **Jána Bučeka** však nemôže byť všetko v zákonoch. Je to o kultúre, tradíciách, slušnosti, ktoré ešte (alebo už) niekde absentujú. Neformálne normy správania sa veľakrát vytratili, alebo ešte nenadobudli. Bohužiaľ medzi rodinnou súdržnosťou a rodinkárstvom mnohí nevidia dostatočný rozdiel. Jedným z dôvodov, prečo sa s takýmito postupmi stretávame je podľa neho malá veľkosť mnohých našich samospráv (počet obyvateľov). Nedostatočná veľkosť samospráv otvára možnosti pre rodinkárstvo, rodinné klany, ktorých vplyv by väčšia veľkosť miestnych samospráv redukovala. Museli by si získať podporu väčšieho počtu obyvateľov.

9. Považská Bystrica obmedzila prístup verejnosti na zasadnutiach komisií

Mestské zastupiteľstvo v Považskej Bystrici rozhodlo, že rokovania jeho komisií môžu byť neverejné. Hoci štatút mesta ani iné vnútroorganizačné normy doteraz neriešili verejnosť či neverejnosť rokovaní komisií mestského zastupiteľstva a neupravuje to ani vyššia legislatíva, poslanci rozhodli, že po novom o prítomnosti verejnosti a médií na zasadnutiach rozhodujú členovia komisie svojím hlasovaním. Pritom vďaka prítomnosti regionálnych médií na zasadnutiach komisií sa v minulosti mohli občania dozvedieť o niektorých zámeroch už vopred a mohli mať lepší prehľad o dianí v meste, o tom, čo sa pripravuje.

Oponenti opatrenia si myslia, že verejnosť má právo vedieť, ako komisie a ich členovia rozhodujú, a teda de facto nakladajú s verejnými prostriedkami. A tiež, že ak mesto nemá čo skrývať, neexistuje dôvod, aby zasadnutia komisií mestského zastupiteľstva boli neverejné. Opatrenie kritizovala aj Transparency International, ktorá ho označila za krok späť. V minulosti totiž ohodnotila v rebríčku otvorenosti samospráv Považskú Bystricu pomerne vysoko, a to aj vďaka vysokej miere prístupu verejnosti na rokovania komisií a mestskej rady a práva verejnosti vystúpiť na týchto zasadnutiach.

Komentár

Opatrenie bolo respondentmi vnímané takisto výrazne negatívne. Dôvodom bol názor, že ak akýkoľvek zastupiteľský orgán či jeho poradný orgán rokuje o záležitostiach, ktoré nie sú priamo zákonom klasifikované ako utajované skutočnosti, neexistuje žiadny dôvod, aby bol prístup verejnosti k tomuto rozhodovaniu obmedzovaný.

Nesúhlasný postoj k opatreniu vyjadrila aj **Laura Dittel**, riaditeľka Karpatskej nadácie z Košíc, ktorá súhlasí s názorom TIS, že sa jedná o krok späť. Nevie, čo prinútilo zástupcov samosprávy k takémuto kroku, rozhodne si ním však nepolepšili v očiach verejnosti. Otvorenosť znamená často aj zložitejšie procesy, je to však daň za to, čo pozitíva transparentnosti so sebou prinášajú. Myslí si, že si týmto krokom samospráva pohoršila v očiach verejnosti a strata kreditu býva často oveľa vážnejšia ako strata času pri procesoch, ktoré sa vďaka prítomnosti verejnosti mierne predlžujú.

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie sa zúčastňujú hodnotenia v rámci tohto projektu bez nároku na odmenu. Jednotlivé hodnotenia majú charakter osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii CPHR alebo organizácie, v ktorej hodnotitelia pôsobia.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 1. štvrtroku 2011:

Vladimír Benč, analytik, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Prešov
Ján Buček, vysokoškolský pedagóg, Prírodovedecká fakulta UK, Katedra humánnej geografie a demogeografie

Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, Bratislava

Laura Dittel, riaditeľka, Karpatská nadácia, Košice

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu OBEC a finance, Praha, Česká republika

Juraj Gallo, ekonóm, Mestský úrad Žiar nad Hronom

Róbert Kičina, riaditeľ, Podnikateľská aliancia Slovenska

Vojtech Koleják, lekár, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Mária Nádaždyová, Senior Program Manager, EPPP - European Public Policy Partnership/Európske partnerstvo pre verejné stratégie, Bratislava

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Bohumil Olach, šéfredaktor, Obecné noviny, Bratislava

Vladimír Pirošík, advokát, spolupracovník TIS, poslanec MsZ v Banskej Bystrici

Silvia Ručinská, odborná asistentka, Fakulta verejnej správy Univerzity PJŠ, Košice

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Eduard Vokál, primátor, Lipany

Jiří Životský, starosta, Sokolnice, Česká republika